

УДК: 796.5(075.8)

DOI: <https://doi.org/10.32366/2523-4269-2020-71-2-72-81>

Кадала Віталій Віталійович,
кандидат юридичних наук, доцент
(Донецький юридичний інститут МВС України,
м. Кривий Пир)
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-6868-9487>

Гузенко Олена Павлівна,
кандидат економічних наук, доцент
(Донецький юридичний інститут МВС України,
м. Кривий Пир)
ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-4002-2629>

ЗАКОНОДАВЧА ПЛОЩИНА ДІЯЛЬНОСТІ СУБ'ЄКТІВ ТУРИСТИЧНОГО БІЗНЕСУ: ПРОБЛЕМАТИЧНІ ТА РЕКОМЕНДАЦІЙНІ АСПЕКТИ

Статтю присвячено питанням змістовності правових інструментів у розрізі туристичного бізнесу. Звернуто увагу на існування взаємозв'язку між діяльністю представників туристичного бізнесу й наявною нормативно-правовою базою, а також висвітлено ключові положення правової площини, яка регламентує правила, умови й рівень відповідальності під час надання туристичної послуги. Визначено наслідки негативного впливу на діяльність сучасних представників туристичної галузі та обґрунтовано необхідність перегляду політики надання туристичних послуг в умовах пандемії, викликаній COVID-19. Надано авторські пропозиції щодо покращення законодавчого регулювання діяльності туристичного бізнесу в умовах коронавірусу та запропоновано нормативно-правовий акт, який здатен позитивно вплинути на вирішення наявних проблем. Викладено авторське бачення змістовності пакета заходів, спроможних позитивно вплинути не лише на розвиток туристичної галузі загалом, а передусім сприяти визначенню тих правових сегментів, котрі потребують удосконалення в майбутньому.

Ключові слова: туризм; туристичний бізнес; туристична індустрія; нормативно-правовий акт; законодавчий акт; туристична галузь; законодавець; правовий інструмент; туристична діяльність; COVID-19.

Постановка проблеми. Туристична галузь займає одне з провідних місць у правовому та економічному секторах розвитку країни. Це обґрунтовується тим, що саме туристична галузь виконує двояку роль ефекту в розвитку соціуму. З одного боку, вона багато важить у структурі джерел, які наповнюють бюджети різних рівнів. З іншого – розвиток індивідуумів суспільства без дієвої програми відпочинку не приносить користі як на соціальному, так і на виробничому рівнях. Водночас представники зазначеної галузі суттєво впливають на становлення кожної особистості в суспільстві, рівень формування її творчих, креативних та духовних цінностей. До того ж туристична галузь певною мірою сприяє формуванню національної ідеї розвитку особистості засобами туризму й краєзнавства (як-от розробка й вивчення патріотичних маршрутів). Цілком зрозумілим є той факт, що саме туризм виступає

дієвим регулятором у формуванні основи розвитку такого суспільства, яке здатне забезпечити намічені стратегічні наміри в контексті освіченої, інтелектуальної та соціально підготовленої особистості. З огляду на важливість платформи патріотичного виховання членів суспільства, варто підкреслити пріоритетність країни, котра зобов'язана на законодавчому рівні створити належне забезпечення для розвитку цієї галузі. Проте відомо, що наявна законодавча база в умовах регульованої ринкової економіки постійно зазнає змін, які не завжди є доречними. Проблематичним залишається питання взаємозв'язку внесених правових змін у сфері туризму з тими законодавчими актами, які виступають певною правовою платформою, що потребує змін. Тема туризму, на думку багатьох науковців та практиків, є доволі актуальною та підлягає осучасненню, особливо в умовах реальних кризових викликів, які притаманні всім галузям економіки країни. Безумовно, окреслене питання загострилося з появою епідемічних явищ, викликаних необхідністю формування нових нормативно-правових актів для туристичної галузі, яка повинна буде розвиватися в епоху коронавірусу.

Актуальність теми дослідження. Проблематичні аспекти правового регулювання діяльності туристичної галузі свідчать про доцільність поглибленого дослідження позицій законодавця з урахуванням сучасних реалій, які характеризують стан фінансово-економічних та соціально-економічних напрямків розвитку країни загалом. Крім цього, з поширенням коронавірусу туристична індустрія постала перед кризою, яка може виявитися найгіршою в історії, з одного боку, а з іншого – виникає нагальна потреба перегляду деяких законодавчих актів, котрі регламентують діяльність підприємницького сектору вказаного спрямування.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Численні наукові розробки, доволі різноманітні публікації у фахових журналах та виступи політиків, їхні диспути в періодичних виданнях свідчать про неабиякий інтерес до поставленої проблеми. Ключовими науковими розробками, які висвітлюють правові основи діяльності туристичної галузі, можна вважати праці таких науковців: Є. В. Козловського [1], М. Ващишина [2], А. І. Кубаха, Т. А. Коляди та О. В. Харитонова [3], І. М. Писаревського, С. О. Погасія, М. М. Поколодної [4], В. К. Федорченка та Л. В. Малюги [5], М. П. Мальської та В. В. Худа [6], М. І. Камлика [7], Л. П. Дядечко [8] та інших. Ці вчені у своїх наукових розвідках деталізують правові аспекти функціонування туристичної індустрії в Україні, звертають увагу на змістовність законодавчої бази цього виду діяльності та висловлюють власні позиції стосовно негативних явищ, які виникають під час адаптування окремих положень нормативно-правових актів. До того ж динамічність розвитку суспільства, доволі суттєві проблеми в життєдіяльності країни та часта зміна положень правових актів у сфері оподаткування, регулювання курсів валют та інфляційних коливань зумовлюють нагальну потребу постійного перегляду та більш поглибленого дослідження правової площини у сфері туризму. При цьому, на наш погляд, вивчення окресленої проблеми має відбуватись із врахуванням того, що сфера туризму є тією сферою людської діяльності, якій притаманна низка специфічних особливостей.

Метою пропонованої статті є огляд правових інструментів, які регламентують діяльність туристичної галузі з визначенням наявних проблематичних сегментів та напрямків їхнього усунення.

Зміст поставленої мети впливає з того, що усунення суттєвих недоліків правової платформи у сфері туристичного бізнесу та досягнення єдиної концептуальної спрямованості законодавчих норм вимагає щонайперше таких наукових розробок, які здатні обґрунтувати наявність негативних факторів, а на цій основі забезпечити формування інформаційного ресурсу для визначення напрямків їхнього усунення. Уважаємо, що важливість означеної проблематики зумовлена її специфікою туризму як особливої форми реалізації основоположних прав і свобод людини й громадянина в Україні – права на свободу пересування, відпочинок та інших суміжних прав.

Методи наукового дослідження. Методологічну основу наукової розробки становлять загальнонауковий діалектичний метод пізнання явищ і процесів, що дав змогу всебічно проаналізувати предмет дослідження, та окремі спеціально-наукові методи. Порівняльно-правовий метод було застосовано під час дослідження та зіставлення законодавства України, що регулює туризм і туристичну діяльність, з відповідними законодавчими актами інших

країн із метою виявлення основних недоліків господарсько-правового регулювання туристичної діяльності в Україні. Логіко-юридичний метод використано для окреслення змістовності критичної оцінки законодавчої площини туристичного бізнесу, що сприяло формулюванню висновків за результатами проведеного дослідження. За допомогою формально-юридичного методу проаналізовано нормативно-правову базу у сфері туризму, що сприяло виявленню суперечностей та встановленню напрямків їхнього усунення.

Виклад основного матеріалу. Туристична індустрія в Україні має доволі суттєве нормативно-правове забезпечення, яке дозволяє надавати послуги відповідно до висунутих вимог, незалежно від напрямків її діяльності. Дослідження основних регуляторів нормативно-правового забезпечення діяльності підприємств туристичної сфери показало, що в основу правової платформи покладено, з одного боку, ст. 45 Конституції України [9], окремі положення Господарського кодексу України [10] та Цивільного кодексу України [11]; з іншого боку – специфічні нормативні акти, які включають такі закони України: «Про туризм» [12], «Про курорти» [14], «Про захист прав споживачів» [15] тощо. Кожен із перелічених актів забезпечує певні правила протікання туристичного бізнесу з позиції надання туристичних послуг. Ключові положення Конституції України [9], Господарського та Цивільного кодексів України [10–11] представлено в табл. 1.

Таблиця 1

Змістовність основних нормативно-правових актів у контексті туристичного бізнесу*

<i>Нормативно-правовий акт</i>	<i>Змістовність правової основи регулювання діяльності у сфері туризму</i>
Конституція України [9]	Ст. 45: «Кожен, хто працює, має право на відпочинок. Це право забезпечується наданням днів щотижневого відпочинку, а також оплачуваної щорічної відпустки, встановленням скороченого робочого дня щодо окремих професій і виробництв, скороченої тривалості роботи у нічний час. Максимальна тривалість робочого часу, мінімальна тривалість відпочинку та оплачуваної щорічної відпустки, вихідні та святкові дні, а також інші умови здійснення цього права визначаються законом»
Господарський кодекс України [10]	Ключові правові позиції: ліцензування, патентування і квотування певних видів господарської діяльності; оподаткування суб'єктів господарської діяльності; суб'єкти господарства повинні пройти процес реєстрації; державні органи влади захищають представників господарських підприємств; забезпечення прозорої конкуренції в умовах регульованих ринкових відносин; особливості використання природних ресурсів у господарській діяльності; права на інтелектуальну власність, яка використовується в господарстві
Цивільний кодекс України [11]	Основні законодавчі сегменти: укладання договорів, відшкодування майнових збитків тощо; захист цивільних прав виробника та споживача; державна реєстрація юридичної особи, яка бере участь, наприклад, у ринкових відносинах; відповідальність фірми, компанії або підприємства за своїми зобов'язаннями; права власності (майно, продукція, доходи тощо) юридичних осіб, які займаються господарською діяльністю; основні обов'язки (додержання установчого документа, нерозголошення комерційної таємниці тощо) суб'єктів господарської діяльності

Примітка: оброблено правовий ресурс та узагальнено інформаційну базу авторами на основі джерел [9–11].

Як показує практична діяльність, представники туристичного бізнесу спираються на базову правову інформацію та забезпечують юридичну позицію наданій послугі відповідно до зазначених нормативно-правових актів. При цьому Конституція України [9] чітко надає право кожному індивідууму суспільства на відпочинок. Зі свого боку, Господарський та Цивільний

кодекси України [10–11] прописують основні положення, які стосуються діяльності представників господарської сфери. Ураховуючи це, суб'єкти туристичної галузі використовують указану юридичну базу для встановлення комерційних відносин та надання послуг. Крім того, важливим є той факт, що в Господарському кодексі [10] та Законі «Про ліцензування видів господарської діяльності» визначено необхідність отримання ліцензії на провадження господарської діяльності у сфері туризму, з метою впорядкування туристичного бізнесу.

Дослідження нормативно-правової бази туристичної сфери дає підстави зробити висновок, що основою правового регулювання її діяльності в Україні є Закони «Про туризм» [12] та «Про внесення змін до Закону України “Про туризм”» [13], які визначають загальні правові, організаційні та соціально-економічні засади реалізації державної політики України у сфері туризму та спрямовані на забезпечення закріплених Конституцією України прав членів суспільства на відпочинок, свободу пересування, охорону здоров'я, а також на безпечне для життя довкілля, задоволення духовних потреб та інших прав під час здійснення туристичних подорожей.

Вивчення змістовності зазначених нормативно-правових актів сприяло отриманню таких результатів дослідження:

1. Нормативно-правові акти чітко розділяють різні види туризму та висвітлюють усі права та обов'язки суб'єктів галузі, які захищені державою.

2. Нормативні акти виділяють основні напрямки діяльності органів законодавчої і виконавчої влади та свідчать про створення окремої правової бази у сфері туризму, що надає можливість удосконалити механізм її впровадження в туристичному бізнесі України.

Наступним нашим кроком є дослідження нормативно-правового акта, який представлено Законом України «Про курорти» [14], де законодавець не лише розмежовує різні види курортів, їхні функціональні особливості, а й надає пояснення принципам їхнього функціонування. Цінність законодавчого акта, безумовно, полягає в тому, що він регламентує певні положення.

По-перше, визначає умови, які надають право на створення курортних об'єктів для туристичної діяльності, а також розкриває змістовність принципів забудови курортних зон.

По-друге, законодавець установлює не тільки правила використання природних та екологічних ресурсів із метою розвитку туризму, а й розкриває порядок використання мінеральних вод, лікувальних грязей та інших ресурсів.

По-третє, доволі ґрунтовно законодавець окреслює принципи та правила організації функціонування курортних підприємств на території України тощо.

Огляд правових інструментів регламентування діяльності підприємств, які надають туристичні послуги, запевнив, що серед них досить помітну роль відіграють ті законодавчі акти, які допомагають обслуговувати процес надання послуг указанного виду. Так, із позиції адміністративного впливу на діяльність підприємств туристичного бізнесу держава надає можливість залучати такі інструменти: ліцензування, стандартизацію, сертифікацію. Із цього приводу законодавець у Законі України «Про ліцензування видів господарської діяльності» [16] констатує той факт, що туроператорська діяльність є видом господарської діяльності, що підлягає ліцензуванню. Тому доречним буде звернутися до Наказу Міністерства інфраструктури України від 10 липня 2013 року № 465 [17], яким законодавець розкриває ліцензійні умови провадження туроператорської діяльності, а саме надає вичерпний перелік організаційних, кваліфікаційних та інших спеціальних вимог, обов'язкових для виконання зазначеними суб'єктами господарювання. Проте Наказом від 23.08.2016 № 1400 Мінекономрозвитку України [18] скасувало цей правовий акт.

Наразі, як показують дослідження, в Україні із цього питання діють два нормативно-правові акти: Постанова КМУ від 11.11.2015 № 991 «Про затвердження Ліцензійних умов провадження туроператорської діяльності» [19] та Постанова КМУ від 22.05.2019 № 420 «Про внесення змін до Ліцензійних умов провадження туроператорської діяльності» [20]. При цьому законодавець звертає увагу на той факт, що з набранням чинності Постанови № 420 у Ліцензійних умовах із позиції провадження туроператорської діяльності впорядковано

вимоги, які стосуються, з одного боку, освіти та стажу роботи, що отримуються за межами України, керівника та персоналу туроператора, з іншого – гарантування дотримання туроператорами мінімального розміру фінансового забезпечення, установленого ст. 15 Закону України «Про туризм» [12]. Разом із тим законодавець підкреслює: «...Така вимога є дійсною протягом усього строку дії ліцензії та поновлення суми гарантії в разі здійснення виплат за такою гарантією».

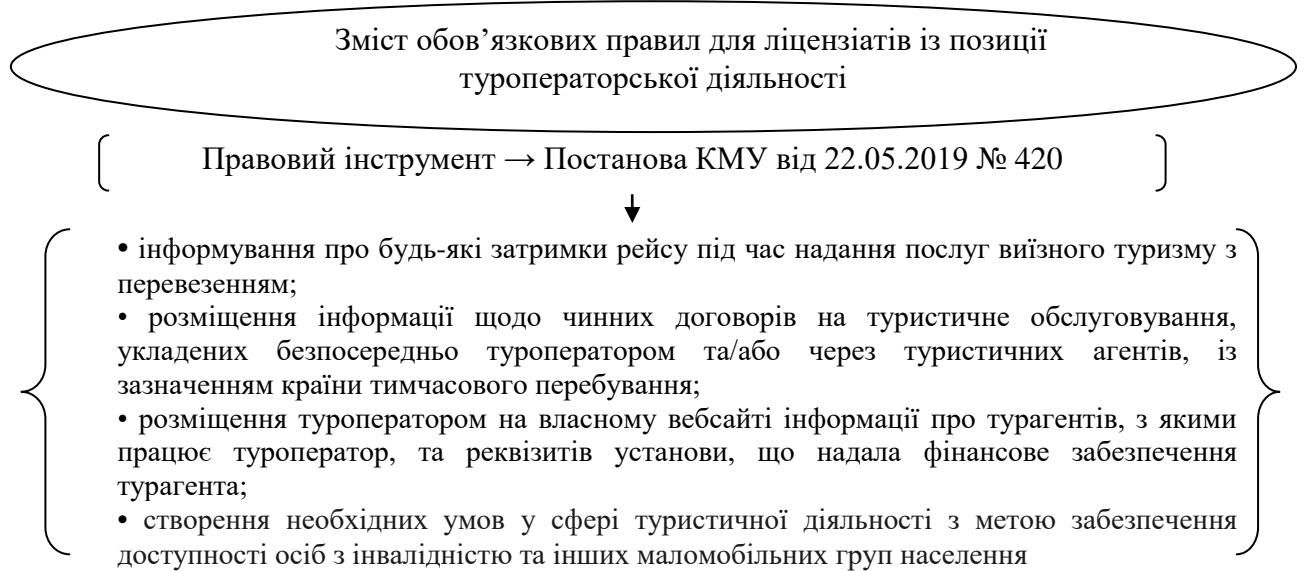

Рис. 1. Змістовність обов'язкових правил для ліцензіатів відповідно до Постанови КМУ від 22.05.2019 № 420 «Про внесення змін до Ліцензійних умов провадження туроператорської діяльності»

Крім викладеного вище, законодавець установив обов'язкові правила для ліцензіатів, які набрали правової основи з 29.07.2019 відповідно до Постанови № 420 (рис. 1).

Вивчення змістовності правових інструментів, які регламентують діяльність у сфері туристичного бізнесу в Україні, засвідчило помітну увагу з боку законотворця. Таке твердження ґрунтується на тому, що в перелік правових інструментів, які сприяють розвитку туристичного бізнесу, законодавець додав такі нормативно-законодавчі акти, як Розпорядження КМУ від 16.03.2017 № 168 «Про схвалення Стратегії розвитку туризму та курортів на період до 2026 року» [21] та Наказ Міністерства економічного розвитку і торгівлі України від 5 березня 2019 року № 346 «Про затвердження плану заходів з реалізації Стратегії розвитку туризму та курортів на період до 2026 року у 2019 році» [22]. Зокрема, до складу заходів із реалізації цієї Стратегії законодавець запропонував включити:

— сприяння в забезпеченні на території регіонів безпеки туристів та проведення моніторингу надзвичайних ситуацій і подій;

— забезпечення належного стану автомобільних доріг України державного значення, установлення вказівників до об'єктів туристичної інфраструктури, спорудження та облаштування зупинок туристичних автобусів на дорогах державного значення;

— створення "гарячих" телефонних ліній для приймання, ведення обліку звернень та скарг туристів, надання необхідної інформації з питань туризму, виклику допомоги;

— забезпечення обстеження пляжів та інших місць масового відпочинку перед початком літнього туристичного сезону та гірськолижної інфраструктури перед початком лижного (зимового) сезону тощо.

Проведені дослідження підтверджують, що з позиції законодавства, яке забезпечує функціонування представників туристичної галузі, доцільним є здійснення низки заходів, котрі покращать його ефективність. Із цього приводу ми підтримуємо М. В. Семенова [23],

який, вивчаючи поставлену проблему, запропонував декілька напрямків удосконалення нормативного регулювання туристичної діяльності в Україні, а саме:

— відповідальним за виконання обов'язків за договором має бути як організатор подорожі (туроператор), так і турагент;

— будь-які недоліки в процесі виконання туроператором обов'язків повинні компенсуватися туристу;

— при неможливості своєчасної компенсації з боку організатора подорожі (туроператора) турагент має право самостійно здійснити витрати та одержати компенсацію;

— використання оціночних термінів – «розумні очікування», «усі можливі витрати» тощо – тлумачаться на користь туриста;

— турагент не має права обмежити або виключити свою цивільну відповідальність за шкоду, заподіяну туристам, якщо цю шкоду заподіяно організатором навмисно або з його грубої необережності. Також туристам компенсується моральна шкода, яка не може перевищувати потрійної ціни подорожі.

Завершуючи наше дослідження, не можемо обминути проблему туристичного бізнесу, котра з'явилася у 2020 році та пов'язана з пандемією COVID-19. Як зауважує О. Думська [24], «...пандемія COVID-19 зачепила усі туристичні напрямки у світі і стала причиною для найсуворіших обмежень на подорожі в історії». На її думку, «...саме через кризу туристична сфера постраждала чи не найбільше, адже туризм – це не лише переліт і перебування в готелі, це і ресторанный бізнес, музеї, гіді, екскурсії, розваги, круїзи та навіть магазини товарів для подорожей, а все це – робочі місця». Зокрема, за даними Світової ради з питань подорожей, ця індустрія надає 300 мільйонів робочих місць у туристичній сфері задіяно понад 330 мільйонів людей, а це кожне десяте робоче місце. За прогнозами, понад 108 мільйонів людей, які працюють у туризмі, можуть утратити роботу. Щодо вітчизняного туризму, то слід зазначити, що внесок туризму у ВВП України офіційно складає від 1,5 до 3 %, а неофіційно – до 7 % [24]. Вітчизняні фахівці туристичного бізнесу переконані, що від закриття кордонів та карантину, спричиненого пандемією COVID-19, постраждали вітчизняні турагентства й туроператори, відвідуваність сайту зменшилась у 20 разів лише за останні два місяці, продажів немає, лише ведеться робота з перебронюванням. Крім цього, втрат від коронакризи в Україні зазнають і популярні серед молоді Telegram-канали про подорожі, які здебільшого орієнтовані на туристів, що подорожують самостійно. Представники вітчизняного туристичного бізнесу додержуються позиції доцільності та необхідності переорієнтування на внутрішній ринок.

Ураховуючи кризову ситуацію туристичного бізнесу, що виникла в Україні, законодавець, на наше переконання, повинен порушити питання розробки правового нормативного акта «Про внутрішній туризм в Україні», який би розкрив ключові умови, вимоги та порядок відповідальності фізичних і юридичних осіб, які укладають договір на отримання послуг у сфері туризму. А ще на період адаптування роботи турагентств і туроператорів в умовах COVID-19, поза сумнівом, доречним було б розглянути можливість надання певних пільгових преференцій.

Висновки. Зважаючи на результати проведеного дослідження з питань змістовності правових інструментів у розрізі вітчизняної туристичної галузі, можемо зробити низку висновків.

По-перше, законодавче забезпечення діяльності туристичної галузі потребує доповнення та перегляду окремих положень у зв'язку із кризовими явищами, які викликані пандемією COVID-19.

По-друге, для подальшого розвитку вітчизняного туризму необхідно адаптувати заходи, пов'язані зі створенням розгалуженої інфраструктури туризму, яка б задовольняла всі потреби осіб, що подорожують.

По-третє, варто провести диверсифікацію асортименту туристичних послуг та працювати над підвищенням якості обслуговування туристів.

По-четверте, доцільно визначити пріоритетні види вітчизняного туризму з урахуванням наявних ресурсів та традицій народу й спрямувати фінансові потоки на їхній розвиток.

По-п'яте, необхідно активно залучати приватний сектор до туристичного бізнесу та сформуванню висококваліфікований кадровий корпус туристичної сфери.

Напрямок **подальшого дослідження** варто присвятити розробці змістовності такого правового інструмента, як Закон України «Про внутрішній туризм в Україні», що сприятиме вдосконаленню роботи представників туристичного бізнесу в умовах COVID-19 у майбутньому, а також уникненню певної частки втрат їхніх доходів.

Список використаних джерел

1. Козловський Є. В. Правове регулювання туристичної діяльності : навч. посіб. Київ : Центр учбової літератури, 2015. 272 с.
2. Ващишин М. Правове регулювання туристичної діяльності : навч. метод. посібник . Львів : ПП Сорока Т. Б., 2014. 168 с.
3. Кубах А. І., Коляда Т. А., Харитонов О. В. Правове регулювання туристської діяльності : навч. посіб. Харків : ХНАМГ, 2010. 282 с.
4. Організація туризму : підручник. І. М. Писаревський та ін.; за ред. І. М. Писаревського. Харків : ХНАМГ, 2008. 541 с.
5. Правове регулювання туристичної діяльності в Україні : зб. нормат.-прав. актів. Ред. : В. К. Федорченко, Л. В. Малюга; Київ. ун-т туризму, економіки і права. Київ : Юрінком Інтер, 2002. 640 с.
6. Мальська М. П., Худо В. В. Туристичний бізнес: теорія та практика : підручник. 2-ге вид. перероб. та доп. Київ : Центр учбової літератури, 2012. 368 с.
7. Нормативно-правові акти України з питань туризму : збірник законодавчих та нормативних актів. Упоряд. М. І. Камлик. Київ : Атіка, 2004. 464 с.
8. Дядечко Л. П. Економіка туристичного бізнесу : навч. посіб. Київ : ЦНЛ, 2007. 224 с.
9. Конституція України : Закон України від 28.06.1996 № 254к/96-В. *Відомості Верховної Ради України*. 1996. № 30. Ст. 141.
10. Господарський кодекс України, прийнятий Верховною Радою України 16 січня 2003 року. *Офіційний вісник України*. 2003. № 11. Ст. 462.
11. Цивільний кодекс України, прийнятий Верховною Радою України, від 16.01.2003 № 435-IV. *Відомості Верховної Ради України (ВВР)*. 2003. №№ 40–44. Ст. 356.
12. Про туризм : Закон України від 15 вересня 1995 року № 324/95-ВР. URL : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/324/95> (дата звернення: 05.05.2020).
13. Про внесення змін до Закону України «Про туризм» : Закон України від 18.11.2003 № 1282-IV. *Відомості Верховної Ради України (ВВР)*. 2004. № 13. Ст. 180.
14. Про курорти : Закон України від 5 жовтня 2000 року № 2026- III. URL : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2026-14> (дата звернення: 15.05.2020).
15. Про захист прав споживачів : Закон України від 12.05.1991 № 1023-XII. *Відомості Верховної Ради УРСР (ВВР)*. 1991. № 30. Ст. 379.
16. Про ліцензування видів господарської діяльності : Закон України від 02.03.2015 № 222-VIII. *Відомості Верховної Ради (ВВР)*. 2015. № 23. Ст. 158.
17. Про затвердження Ліцензійних умов провадження турсервісної діяльності : Наказ Мінінфраструктури від 10.07.2013 № 465. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1275-13> (дата звернення: 28.04.2020).
18. Про визнання такими, що втратили чинність, деяких наказів Міністерства інфраструктури України : Наказ Мінекономрозвитку України від 23.08.2016 № 1400. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1296-16> (дата звернення: 26.04.2020).
19. Про затвердження Ліцензійних умов провадження турсервісної діяльності : Постанова Кабінету Міністрів України від 11.11.2015 № 991. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/991-2015-p> (дата звернення: 12.05.2020).
20. Про внесення змін до Ліцензійних умов провадження турсервісної діяльності : Постанова Кабінету Міністрів України від 22.05.2019 № 420. URL : <http://www.drs.gov.ua/licensing/postanovoyu-kabinetu-ministriv-ukrayiny-vid-22-05-2019-420> (дата звернення: 09.05.2020).

21. Про схвалення Стратегії розвитку туризму та курортів на період до 2026 року : Розпорядження Кабінету Міністрів України від 16.03.2017 № 168-р. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/168-2017-p> (дата звернення: 05.05.2020).

22. Про затвердження плану заходів з реалізації Стратегії розвитку туризму та курортів на період до 2026 року у 2019 році : Наказ Міністерства економічного розвитку і торгівлі України від 5 березня 2019 року № 346. URL : <https://ips.ligazakon.net/document/ME190300> (дата звернення: 04.05.2020).

23. Семенова М. В. Правові засоби в державній політиці в галузі туризму в ЄС. *Адаптація до права ЄС регулювання економіки України в сучасних умовах* : зб. наук. праць за матеріалами «Круглого столу» (м. Харків, 26 травня 2015 р.). Харків, 2015. С. 220–227.

24. Думська О. Як коронавірус вплинув на туризм в Україні та світі? *BBC News Україна*. 30.04.2020. Київ. URL : <https://www.radiosvoboda.org/a/tourism-after-coronavirus/30586049.html> (дата звернення: 14.05.2020).

References

1. Kozlovskiy, Ye. V. (2015). *Pravove rehulivannia turystychnoi diialnosti* : navch. posib. [Legal regulation of tourist activity: textbook. way]. Kyiv : Tsentr uchbovoi literatury. 272 s. [in Ukrainian].

2. Vashchyshyn, M. (2014). *Pravove rehulivannia turystychnoi diialnosti* : navch. metod. posibnyk [Legal regulation of tourist activity: textbook. method. manual]. Lviv : PP Soroka T. B. 168 s. [in Ukrainian].

3. Kubakh, A. I.; Koliada, T. A.; Kharytonov, O. V. (2010). *Pravove rehulivannia turystychnoi diialnosti* : navch. posib. [Legal regulation of tourist activity: textbook. way]. Kharkiv : KhNAMH. 282 s. [in Ukrainian].

4. Orhanizatsiia turyzmu : pidruchnyk. (2008). I. M. Pysarevskiyi ta in.; za red. I. M. Pysarevskoho [Organization of tourism: a textbook. IM Pisarevsky and others; for order. IM Pisarevsky]. Kharkiv : KhNAMH. 541 s. [in Ukrainian].

5. *Pravove rehulivannia turystychnoi diialnosti v Ukraini* : zb. normat.-prav. aktiv [Legal regulation of tourist activity in Ukraine: coll. norm.-rights. acts]. Red. : V. K. Fedorchenko, L. V. Maliuha; Kyiv. un-t turyzmu, ekonomiky i prava. Kyiv : Yurinkom Inter, 2002. 640 s. [in Ukrainian].

6. Malska, M. P.; Khudo V. V. (2012). *Turystychnyi biznes: teoriia ta praktyka* : pidruchnyk [Tourism business: theory and practice: a textbook]. 2-he vyd. pererob. ta dop. Kyiv : Tsentr uchbovoi literatury. 368 s. [in Ukrainian].

7. *Normatyvno-pravovi akty Ukrainy z pytan turyzmu* : zbirnyk zakonodavchykh ta normatyvnykh aktiv [Normatyvno-pravovi akty Ukrainy z pytan turyzmu : zbirnyk zakonodavchykh ta normatyvnykh aktiv]. Uporiad. M. I. Kamlyk. Kyiv : Atika, 2004. 464 s. [in Ukrainian].

8. Diadachko, L. P. (2007). *Ekonomika turystychnoho biznesu* : navch. posib. [Economics of tourism business: textbook. way]. Kyiv : TsNL. 224 s. [in Ukrainian].

9. *Konstytutsiia Ukrainy : Zakon Ukrainy vid 28.06.1996 № 254k/96-V. Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy* [Constitution of Ukraine: Law of Ukraine of June 28, 1996 № 254k / 96-V. Information of the Verkhovna Rada of Ukraine]. 1996. № 30. St. 141 [in Ukrainian].

10. *Hospodarskyi kodeks Ukrainy, pryiniaty Verkhovnoiu Radoiu Ukrainy 16 sichnia 2003 roku. Ofitsiyniy visnyk Ukrainy* [Economic Code of Ukraine, adopted by the Verkhovna Rada of Ukraine on January 16, 2003. Official Gazette of Ukraine]. 2003. № 11. St. 462 [in Ukrainian].

11. *Tsyvilnyi kodeks Ukrainy, pryiniaty Verkhovnoiu Radoiu Ukrainy, vid 16.01.2003 № 435-IV. Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy (VVR)* [Civil Code of Ukraine, adopted by the Verkhovna Rada of Ukraine, dated 16.01.2003 № 435-IV. Information of the Verkhovna Rada of Ukraine (VVR)]. 2003. №№ 40–44. St. 356 [in Ukrainian].

12. *Pro turyzm : Zakon Ukrainy vid 15 veresnia 1995 roku № 324/95-VR* [On Tourism : Law of Ukraine of September 15, 1995 № 324/95-VR]. URL : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/324/95> (data zvernennia: 05.05.2020) [in Ukrainian].

13. Pro vnesennia zmin do Zakonu Ukrainy «Pro turyzm» : Zakon Ukrainy vid 18.11.2003 № 1282-IV. Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy (VVR) [On Amendments to the Law of Ukraine “On Tourism”: Law of Ukraine of November 18, 2003 № 1282-IV. Information of the Verkhovna Rada of Ukraine (VVR)]. 2004. № 13. St. 180 [in Ukrainian].

14. Pro kurorty : Zakon Ukrainy vid 5 zhovtnia 2000 roku № 2026- III. [About resorts: Law of Ukraine type 5 October 2000 № 2026- III]. URL : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2026-14> (data zvernennia: 15.05.2020) [in Ukrainian].

15. Pro zakhyst prav spozhyvachiv : Zakon Ukrainy vid 12.05.1991 № 1023-XII. Vidomosti Verkhovnoi Rady URSR (VVR) [On consumer protection: Law of Ukraine of 12.05.1991 № 1023-XII. Information of the Verkhovna Rada of the USSR (VVR)]. 1991. № 30. St. 379 [in Ukrainian].

16. Pro litsenzuvannia vydiv hospodarskoi diialnosti : Zakon Ukrainy vid 02.03.2015 № 222-VIII. Vidomosti Verkhovnoi Rady (VVR) [On licensing of economic activities: Law of Ukraine of 02.03.2015 № 222-VIII. Information of the Verkhovna Rada (VVR)]. 2015. № 23. St. 158 [in Ukrainian].

17. Pro zatverdzhennia Litsenziinykh umov provadzhennia turoperatorskoi diialnosti : Nakaz Mininfrastruktury vid 10.07.2013 № 465 [About the statement of Licensing conditions of carrying out tour operator activity: the Order of the Ministry of Infrastructure from 10.07.2013 № 465]. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1275-13> (data zvernennia: 28.04.2020) [in Ukrainian].

18. Pro vyznannia takymy, shcho vtratyly chynnist, deiakykh nakaziv Ministerstva infrastruktury Ukrainy : Nakaz Minekonomrozvytku Ukrainy vid 23.08.2016 № 1400 [On recognizing as invalid some orders of the Ministry of Infrastructure of Ukraine : Order of the Ministry of Economic Development of Ukraine dated 23.08.2016 № 1400]. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1296-16> (data zvernennia: 26.04.2020) [in Ukrainian].

19. Pro zatverdzhennia Litsenziinykh umov provadzhennia turoperatorskoi diialnosti : Postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 11.11.2015 № 991 [About approval of License conditions of carrying out tour operator activity : Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine of 11.11.2015 № 991]. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/991-2015-p> (data zvernennia: 12.05.2020) [in Ukrainian].

20. Pro vnesennia zmin do Litsenziinykh umov provadzhennia turoperatorskoi diialnosti : Postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 22.05.2019 № 420 [On Amendments to the Licensing Conditions for Tour Operators : Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine of May 22, 2019 № 420]. URL : <http://www.drs.gov.ua/licensing/postanovoyu-kabinetu-ministriv-ukrayiny-vid-22-05-2019-420> (data zvernennia: 09.05.2020) [in Ukrainian].

21. Pro skhvalennia Stratehii rozvytku turyzmu ta kurortiv na period do 2026 roku : Rozporiadzhennia Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 16.03.2017 № 168-r [On approval of the Strategy for the development of tourism and resorts for the period up to 2026: Order of the Cabinet of Ministers of Ukraine dated 16.03.2017 № 168-r]. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/168-2017-r> (data zvernennia: 05.05.2020) [in Ukrainian].

22. Pro zatverdzhennia planu zakhodiv z realizatsii Stratehii rozvytku turyzmu ta kurortiv na period do 2026 roku u 2019 rotsi : Nakaz Ministerstva ekonomichnoho rozvytku i torhivli Ukrainy vid 5 bereznia 2019 roku № 346 [On approval of the action plan for the implementation of the Strategy for the development of tourism and resorts for the period up to 2026 in 2019 : Order of the Ministry of Economic Development and Trade of Ukraine dated March 5, 2019 № 346]. URL : <https://ips.ligazakon.net/document/ME190300> (data zvernennia: 04.05.2020) [in Ukrainian].

23. Semenova, M. V. (2015). Pravovi zasoby v derzhavnii politytsi v haluzi turyzmu v YeS. Adaptatsiia do prava YeS rehuliuвання ekonomiky Ukrainy v suchasnykh umovakh : zb. nauk. prats za materialamy «Kruhloho stolu» (m. Kharkiv, 26 travnia 2015 r.) [Remedies in public policy in the field of tourism in the EU. Adaptation to EU law regulating the economy of Ukraine in modern conditions: coll. Science. works based on the materials of the "Round Table" (Kharkiv, May 26, 2015)]. Kharkiv. S. 220–227 [in Ukrainian].

24. Dumska, O. Yak koronavirus vplynuv na turyzm v Ukraini ta sviti? VVS News Ukraina [How has the coronavirus affected tourism in Ukraine and the world? BBC News Ukraine]. 30.04.2020. Kyiv. URL : <https://www.radiosvoboda.org/a/tourism-after-coronavirus/30586049.html> (data zvernennia: 14.05.2020) [in Ukrainian].

Kadala Vitaliy,

PhD of Law, Associate Professor

(Donetsk Law Institute of MIA of Ukraine, Kryvyi Rih)

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-6868-9487>

Guzenko Olena,

PhD of Economy, Associate Professor

(Donetsk Law Institute of MIA of Ukraine, Kryvyi Rih)

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-4002-2629>

THE LEGISLATIVE PLANE OF THE ACTIVITIES OF TOURISM BUSINESS ENTITIES : PROBLEMATIC AND RECOMMENDED ASPECTS

The article is devoted to the content of legal instruments in terms of tourism business. The sphere of tourist services is an important branch of social production. It employs a large number of workers, which provides employment. The activities of this industry are aimed at ensuring recreation and health of the population, which has a positive impact at the macro level. This industry occupies one of the prominent places in the structure of sources that fill the budgets of different levels. Legislators clearly separate the different types of tourism and highlight all the rights and responsibilities of the industry that are protected by the state. Normative acts highlight the main activities of the legislative and executive authorities and indicate the creation of a separate legal framework in the field of tourism, which provides an opportunity to implement and improve the mechanism of its implementation in the tourism business of Ukraine. Attention is drawn to the relationship between the activities of representatives of the tourism business and the legislators, as well as highlights the key provisions of the legal framework governing the rules, conditions and level of responsibility for the provision of tourism services. The consequences of the negative impact on the activities of modern representatives of the tourism industry are determined and the need to revise the policy of providing tourist services in the conditions of COVID-19 is substantiated. Author's proposals for improving the legal regulation of the tourism business in the context of the coronavirus are provided and a legal regulator is proposed that can positively influence the solution of existing problems. The author's vision of the content of the package of measures that can have a positive impact not only on the development of the tourism industry in general, but above all, to help identify those legal segments that need improvement in the future. For the further development of domestic tourism, it is advisable to adapt measures related to the creation of an extensive tourism infrastructure that would meet all the needs of travelers. It is worth diversifying the range of tourist services and working to improve the quality of tourist services. It is advisable to identify priority types of domestic tourism, taking into account the existing resources and traditions of the people and direct financial flows to their development. The private sector should be actively involved in the tourism business and a highly qualified tourism staff should be formed.

Key words: *tourism; tourist business; tourist industry; legal regulator; legislative act; tourist branch; legislator; legal instrument; tourist activity; COVID-19.*

Надійшла до редколегії 25.05.2020